

О. А. АЛЬОШИНА

ФІЛОСОФСЬКА ПРОПЕДЕВТИКА

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

ОСТРОГ
2012

УДК 101.3 (075.9)

ББК 87

А 56

*Затверджено вченою радою
Національного університету “Острозька академія”
(Протокол № 10 від 29 травня 2012 р.)*

Рецензенти:

Крالیук П.М., доктор філософських наук, професор Національного університету “Острозька академія”

Саган О.Н., доктор філософських наук, професор, науковий співробітник Інституту філософії ім. Г. Сковороди НАН України

А 56

Альошина О.А.

Філософська пропедевтика. Навчально-методичний посібник. – Острог: Видавництво Національного університету “Острозька академія”, 2012. – 136 с.

У навчально-методичному посібнику коротко і доступно викладено основні проблеми філософії. Посібник має на меті зорієнтувати студентів на поглиблене вивчення актуальних питань специфіки філософії, онтології, поняття свідомості та буття людини.

Розрахований на студентів вищих навчальних закладів усіх форм навчання та зацікавлених у питаннях філософії.

ПЕРЕДМОВА

Відомо, що філософія посідає значне місце в системі гуманітарних дисциплін, які вивчаються у вищих навчальних закладах. Вона впливає не лише на інтелект, а й на емоції людини, на весь спектр її духовних здібностей, має свої способи обґрунтування й доказовості.

Філософія як особливий тип світогляду виникла як відповідь на вічну для людини потребу розширювати кругозір, який історично розвивається. Притаманна людям допитливість поступово переростає в інтелектуальну потребу безмежного розширення і поглиблення знань про світ, інтелект людини намагається осягнути світ розумом у таких його ракурсах, які не можуть бути дані жодним досвідом, інтелект прагне здобути знання про світ як цілісну реальність, яку людина повинна постійно враховувати у формуванні програм своєї поведінки в суспільстві.

Філософія допомагає людині ствердитися у світі не лише як свідомій, а й високоморальній, емоційній, розумній істоті. Цінність філософії полягає у пробудженні творчого, конструктивного осмислення людиною самої себе, світу та розвитку суспільства в майбутньому.

Мета посібника – допомогти тим, хто вивчає філософію, в доступній формі сформуванню уявлення про її проблематику, засоби й методи, поняття й категорії, що допомогло б самостійно орієнтуватися в проблемах сучасності.

Посібник висвітлює загальні підходи щодо розуміння основних філософських проблем, які сформувалися впродовж останніх століть розвитку філософії. В ньому подано розгляд специфіки філософії, проблем, пов'язаних із філософською онтологією та філософською антропологією. Він висвітлює інформацію про сутність та значення філософії, основні філософські ідеї, що пройшли випробування часом, основні проблеми філософської онтології (буття, матерія, субстанція, наукова картина світу, ноосфера), сутність категорій руху, часу, простору, основні підходи до проблеми походження людини та свідомості у сучасній філософській традиції.

Посібник сприятиме формуванню в студентів власних поглядів і переконань, самостійних роздумів. Оволодіння основами філософських знань допомагає студенту раціонально, логічно аргументовано мислити, правильно формулювати питання, аналізувати смисложиттєву проблематику, робити висновки і проводити аналогії, пов'язувати значення з контекстом і культурно-історичним фоном епохи.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
ТЕМА 1. СПЕЦИФІКА ФІЛОСОФІЇ	4
1. Зародження філософської думки	4
2. Особливості міфології	8
3. Теорії виникнення філософії	10
4. Предмет філософії та особливості філософського мислення	11
5. Смысл і призначення філософії	13
6. Співвідношення філософії з наукою, релігією, мистецтвом	15
7. Основне питання філософії	17
8. Функції філософії	19
9. Структура філософії	19
ТЕМА 2. СВІТОГЛЯД	23
1. Специфіка світогляду	23
2. Типи світогляду	26
3. Рівні світогляду	28
ТЕМА 3. ФІЛОСОФСЬКА ОНТОЛОГІЯ – ВЧЕННЯ ПРО БУТТЯ	30
1. Буття як філософська проблема	30
2. Буття в історико-філософському окресленні	34
3. Сучасна наука про рівні та форми виявлення буття	38
4. Основні категорії сучасної онтології	41
5. Основні форми буття	42
ТЕМА 4. ФІЛОСОФСЬКА ОНТОЛОГІЯ	49
1. Філософське вчення про матерію	49
2. Формування уявлень про матерію в історії філософії	50
3. Проблема субстанції в сучасній філософії	52
4. Основні типи матеріальних систем	53
5. Ноосфера – сфера розуму	56
6. Наукова картина світу та її характеристика	58
ТЕМА 5. АТРИБУТИ УНІВЕРСУМУ	61
1. Дискусії з приводу атрибутивності руху	61
2. Основні типи і форми руху матерії	67
3. Простір і час – умови буття	69
4. Соціальні властивості простору і часу	70
5. Субстанціальна і реляційна концепція простору і часу	73

ТЕМА 6. УЧЕННЯ ПРО ЛЮДИНУ	78
1. Філософське вчення про людину	78
2. Проблема антропосоціогенезу	80
3. Сутність людини: різноманітність визначень	85
4. Індивід, індивідуальність, особистість	87
5. Людина як єдність тіла, душі, духу	89
6. Свобода, її характеристики та прояви	93
ТЕМА 7. ФІЛОСОФСЬКЕ ВЧЕННЯ ПРО СВІДОМІСТЬ	97
1. Ознаки свідомості	97
2. Походження свідомості	100
3. Структура свідомості	104
4. Мова як знакова реальність	112
5. Функції свідомості	115
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ	118
ТЕМА 1. СПЕЦИФІКА ФІЛОСОФІЇ. СВІТОГЛЯД	118
ТЕМА 2. ПРОБЛЕМА БУТТЯ У ФІЛОСОФІЇ	120
ТЕМА 3. ЛЮДИНА ТА ЇЇ БУТТЯ	122
ТЕМА 4. СВІДОМІСТЬ	124
ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК	126
ЛІТЕРАТУРА	128

Наукове видання

О. А. АЛЬОШИНА

ФІЛОСОФСЬКА ПРОПЕДЕВТИКА

Навчально-методичний посібник

Головний редактор *Ігор Пасічник*

Технічний редактор *Роман Свинарчук*

Комп'ютерна верстка *Наталії Крушинської*

Художнє оформлення обкладинки *Катерини Олексійчук*

Формат 42х30/4.

Папір офсетний. Друк різнографія.

Ум. друк. арк. 8,5. Гарнітура “TimesNewRoman”

Тираж 100 прим.

Видавництво Національного університету “Острозька академія”

Україна, 35800, Рівненська обл., м. Острог, вул. Семінарська, 2.

Свідоцтво про державну реєстрацію

РВ №1 від 8 серпня 2000 року.